

VOTA, ET MOTIVA
A PROCESSV IN CVRIA
DOMINI IVSTITIÆ ARAGONVM,
ET SCRIBANIA IOANNIS MICHAELIS
de Samper, Scribæ principalis illius
habito, & acitato,

INTITVLATO

PROCESSVS EGRESSII
DON ALFONSI FERNANDEZ
DE YXAR, COMITIS DE BELCHITE,
& Domni Augustini Terrer de Valenzuela,
Diputatorum Regni Aragonum,

S V P E R

Manifestatione eorum personarum.

N Processu & causa in Curia Domini

Iustitiæ Aragonum, habito, & acitato, intitulato Processus Egregij Don Alfonso Fernandez de Yxar, Comitis de Belchite, & Don Augustini Terrer de Valenzuela, Dipputatorum Regni Aragonum, super manifestatione eorum personarum: interuenientibus in Camera Consilij eiusdem Curia Illustribus Dominis Michaeli Thoma Secanilla, Hieronymo Garcia de Benabarre & Prat, Hieronymo Torrero & Embun,

Didaco Canales, & Ioanne Chriftostomo de Exea, Locumtenentibus Illustrissimi Domini Don Augustini de Villanueva & Diez, militis Maiestatis Domini nostri Regis Consiliarij, ac Iustitiæ Aragonum: Existenteque dicto, & praintitulato processu in deliberatione, super annullatione cuiusdam pronuntiationis, seu sententiæ, in eodem prolate. QVATVOR ex dictis Dominis Locumtenentibus fuerunt voti, & opinionis, quod tenetur, & debet pronuntiare, & annullare pronuntiationem, seu sententiam sub die vigesimo nono mensis Octobris anni millesimi sexcentissimi trigesimali tertij latam, & cum his mandare liberare personas Egregij Don Alfonso Fernandez de Yxar Comitis de Belchite, & Don Augustini Terrer de Valenzuela principalium Nicolai de Sepulbeda, Petri Iosephi de los Bayos, & Clementis Ludouici Gil procuratorum

A rum

rum à captione, qua INDEBITE detinentur neutram partium in expensis con-
demandando, cetera supplicata locum non habere. ET tres ex dictis Dominis
quatuor Locumtenentibus fuerunt supradicti voti, ex motiuis sequentibus.
EX EO, & aliis, quia ex deductis, & probatis in processu constat Thesau-
rarium Generalem Maiestatis Domini nostri Regis per Regiam Audientiam
praesentis Regni appellatasse, mediante appellitu captionario, & executorio
de personis dictorum Egregij Don Alfonso Fernandez de Yzar, Comitis de
Belchite, & Don Augustini Terrer de Valenzuela principalium dictorum pro-
curatorum, sub qualitate Diputorum praesentis Regni Aragonum, anni mil-
lesimi sexcentissimi trigessimi secundi, praetextu negligentiae in exactione serui-
cii regalis, concepsi per dictum Regnum in ultimis Curijs, & secundum For-
ros, & Observantias eiusdem Regni, à quibus recedere non licet, Domi-
nus noster Rex (salua Regiae Maiestati debita semper fide, ac reuerentia ser-
uata) non potest constituere in praesenti Regno plures procuratores Fiscales,
sed tantum vnum potest facere, qui tam in agendo, quam in defendendo faciat
partem, ac per consequens dictus Thesaurarius Generalis nullam potuit exercere
actionem pro Domino nostro Rege, sicque dictus appellitus captionarius
deficit in salutari, cum non sit prouisus ad partis legitimae instantiam, quia
pro iuribus regalibus solum agere potest Procurator Fiscalis. Neque obstat
Forus anni millesimi quingentesimi nonagesimi secundi, sub Rubrica *De la
exaction de las Rentas y derechos Reales*, vbi est dispositum, quod Thesaurarius
Generalis recipiat iura in dicto Foro expressa: ergo dictus Thesaurarius fuit
pars legitima ad obtinendum praesentem appellitum, cum in eo agatur de re-
cuperatione iuris regalis. Nam respondetur dictum Forum declarasse taxati-
uè, quae iura exigere debeat dictus Thesaurarius Generalis, nempe, *los dere-
chos de las Cenas, de Absencia, Alimentacion, Primogenitura, y Cavalierias*, sicque
ad alios casus nullatenus protrahi potest; Secundo, quia in dicto Foro, so-
lum est dispositum, quod in contumaciam obligatorum, in non soluendo iura
in eo expressa in praesenti Ciuitate contra illos executio priuilegiata fiat,
sed ad cuius instantiam, id fieri debeat Forus omisit. Qua propter, recurren-
dum est, ad dispositiones aliorum Fororum, scilicet, quod fiat ad instantiam
Procuratoris Fiscalis, quia solus iste cognitus est per forales dispositiones
ad agendum, vt recuperentur Regia, & patrimonialia iura. Deficitque etiam
prouisio dicti appellitus ob defectum Iudicis, quia Regia Audientia est Iudex
incompetens ad illius prouisionem dispositum enim est, ad conseruationem
totius Regni, & vt magis cresceret amor, obedientia, & debita Aragonensium
fidelitas, erga suos dilectissimos Reges, quod Magistratus Iustitiae Aragonum
esset Iudex, in cuius Tribunali agerentur omnes causae, tam in agendo, quam
in defendendo inter Regiam Maiestatem, & suos subditos, quod est, iteratis
vicibus dispositum, verbis taxatiuis, tam per Foros, & Observantias nostras,
quam per nostrates, vnum casum tantum excipiendo à praesenti generali re-
gula videlicet, quando Procurator Fiscalis, non principaliter, sed adherendo,
vel se opponendo in aliquo processu facit partem, quia tunc, non solum in
praesenti Curia Domini Iustitiae Aragonum, sed in qualibet alia poterit con-
queri, & isto casu excepto, in omnibus alijs Procurator Fiscalis, tantummo-
do in praesenti Curia poterit facere partem. Ex quibus liquidissime apparet,
dictum appellitum prouisum per Regiam Audientiam fuisse nullum, & nulli-
tatem expressam continere, tam ob defectum iurisdictionis in Iudice illum
prouidente, actionis, & obligationis, quam ob defectum partis non legitimae,
ac per consequens, nulliter contra tot expressas dispositiones forales fuisse
prouisum, & merito, dum requisita fuit Regia Audientia per appellitatos, in-
continenti, dum ei ostensum fuit de dictis nullitatibus, praecipue, cum pra-

sentatione Iurisfirmæ obtentæ per captos à præfenti Curia , & cum ei non obfaret tenebatur illum reuocare, feu annullare, & captos relaxare, & in fuam naturalem libertatem reftituere, cum prædicta captio fuiſſet facta , contra notorias diſpoſitiones forales, vt dictum eſt. Nam ſicut Regia Audientia , minus cordatè, prouiſionem de capiendò fecit , debuiffet requiſita , cautius agendo incontinenti captos liberare, & ideo in eius reſentiam , in non liberando prædictos captos, meritò confugiſſe ad proceſſum manifeſtationis cum dictis nullitatibus præfati appellitus ad tutiſſimum refugium præſentis Curia, vt eos liberaret à captione, qua indebitè, & nulliter detinentur, in quo proceſſu, & nullitatibus captura, in eo allegatis fuit ſubrogata præſens Curia Domini Iuſtitia Aragonum, in locum Regia Audientia, vt in dies fit , abſque vlla dubitatione, in ſinili manifeſtationis proceſſu, quando captus pro debito Ciuili offuſcato, & Iudex captura cognoscendo de offuſcatione debiti pro quo eſt captus, requiſitus vt eum ſub fideiuſſoribus relaxet, cum debitum, fit offuſcatum, renuente cum relaxare, in proceſſu manifeſtationis Iudex illius cognoscendo de huiusmodi debiti offuſcatione, ſi ei viſum fuerit debitum eſſe offuſcatum quotidie eum ſub fideiuſſoribus relaxat , non alia ratione , niſi, quia ſubrogatur Iudex manifeſtationis in locum Iudicis captura, & ideo, ſicut Regia Audientia poſt prouiſionem appellitus , incontinenti , vt ſupplicatum fuit annullari per dictos captos, tenebatur eum annullare ob dictas nullitates in eo contentas, & eos liberare à captione qua indebitè detinebantur, eodem modo præſens Curia ſubrogata in proceſſu manifeſtationis, in locum Regia Audientia, tenetur annullare ſententiam , denegationis dictorum captorum, prout annullandam eſſe cenſemus, maximè cum præſens Curia Domini Iuſtitia Aragonum, fit Iudex oppreſſorum, & grauatorum contra Foros, & libertates Regni. Nec inferatur , quod proceſſus manifeſtationis, de quo eſt præſens ſermo non videtur eſſe, ſubiectum capax, ad liberandum captum cum eius principalis ſinis videatur deſeruiſſe, ad hoc vt perſona capta , dum agitur de ſua cauſa iuridice, & foraliter, non patiatur iniuſtè, & de facto. Nam reſpondetur, quod licet ſinis manifeſtationis perſona fit præfatus, & ex ſe, non liberet, attamen ſi in proceſſu manifeſtationis adiungantur, aliqua incidentia nullitatis captura, vt in præſenti caſu, illa ſunt quæ liberant captum, non manifeſtatio, ſicut ſcripturarum manifeſtatio, ſinis principalis illius eſt, eas exhibere, & habere cuſtoditas, ne furgificentur, at ſi aliqua incidentia ei iungantur, in dicto proceſſu, vt pluries fit, mandatur nota manifeſtata ingroſſari, & reparari, & alia huiusmodi fieri. Neque obſtat ſi obijciatur, quod in huiusmodi denegatione prædictæ liberationis non poteſt conſiderari nullitas, cum captura fit ob cauſam ciuilem, & in limine illius, non fuerit præſentata Iurisfirma, in quo caſu tantum videtur prouidere liberationem in proceſſu manifeſtationis ob debitum ciuile, ex Foro quarto de manifeſtatione perſonarum, ex relatione ad caſus Fori tertij dicti tituli, cum dictionibus taxatiuis, ibi: *Que en el proceſſo de la manifeſtacion, no ſe pueda proceher, ſino en los caſos en el precedente Fuero contenidos, è a los eſfectos, en aquel contenidos,* cum dictione, *no, & niſi iunctis verbo, pueda,* ſint limitatiuè, & abdicatiuè facultatis in contrarium. Nam reſpondetur, quod licet, fateamur, quod prædicti Fori tertius, & quartus de manifeſtationibus perſonarum, ſolum loquantur in captis caſibus, & proceſſibus criminalibus, vt inſnuatur in dicto Foro tertio, in ſuo prohemio, ibi: *E que los maleſicios verdaderamente cometidos, por multiplicacion de manifeſtaciones de los comerciantes, no ſinquen impunidos,* eſt aduertendum, quod vſque ad annum milleſimum quatuorcentefimum ſexageſimum primum, in quo fuit factus dictus Forus tertius per Sereniſſimum Dominum Regem Ioannem Secundum, & vſque ad annum milleſimum quingentefimum vigefimum octauum, in quo Sereniſſimus Rex Ferdinandus Secundus fecit Forum, ſub titulo, *De modo, & forma procedendi in criminalibus,* præſens Curia per firmam, &

manifestationem personarum cognoscebat, in causis criminalibus, & captus manifestatus procedebat in eis in presenti Curia, secundum modum, & formam traditam in Foro quinto, dicto titulo, *De manifestatione personarum*, & cum visum fuerit, quod abusus multarum manifestationum damnum inferebat bonè, & rectè administrationi iustitiæ in casibus criminalibus in dicto anno millesimo quatuorcentesimo sexagesimo primo, conditi fuerunt, dicti Fori tertius, & quartus de manifestatione personarum, vt processus manifestationis in illis casibus tantum possit procedere ad liberationem promptam, & breuem, absque eo quod processus illius ab inferatur, per modum, & formam contentam in dicto Foro quinto, & in Foro, *E porque*, de Procuratoribus Altrigi, anni millesimi quingentesimi decimi, iam reperiuntur casus ultra numeratos in dicto Foro tertio de manifestatione personarum ad eundem effectum, de quo in dicto Foro tertio, postea conditus fuit Forus, De modo, & forma procedendi in criminali, anni millesimi quingentesimi vigesimi octauis, & ab hinc cessauerunt supradicti Fori, videlicet quoad cognitionem presentis Curia de causis criminalibus, vt antea cognoscebat, sine vlla distinctione per modum Iurisfirmæ, & manifestationis, & solum remansit post supradictum Forum, presentis Curia, cognitio in causis criminalibus, cum aliqua qualitate per viam nullitatis, ex quibus non est cogitandum prædictos Foros tertium, & quartum de manifestatione personarum loquos fuisse, de liberatione priuilegiata, nec simpliciter in causis ciuilibus, nec coangustasse vim, dictarum liberationum, nec effectus manifestationum, & incidentium illius, & ita referre aliquos Foros, & Foristas casus criminales liberationis priuilegiatæ, & asserere, quod solum in illis procedit, potest intelligi, illa taxatiua, *sino*, de illa qualitate, & specie criminalium de quibus loquitur, & non generaliter, nam casus exceptus semper intelligitur, & declarat dispositionem, in illa materia, & nunquam exceptio comprehendit, nisi illud, quod est de genere suæ regulæ, & cum his cessat dubitatio quantum ad casus ciuiles, qui remanent in terminis simplicibus Fori, absque contradictione, nec limitatione forali casuum criminalium, & ex his satis apertè colligitur liberationem in processu supplicatam esse consonam dispositionibus foralibus, & consequenter rectè, consuluisse nosstras in Foris versatos, quod si aliquis est captus sine causa, & debita solemnitate, vt se faciat manifestari per presentem Curiam Domini Iustitiæ Aragonum, & per hunc medium restituetur, suæ pristinae libertati, ita vt cum effectu à carcere liberetur, vt pluries apparet in quam plurimis exemplaribus, in processu manifestationis, & in captis ob causam ciuilem factum fuisse, & rectè, de quo non est hæsitandum. Vnde cum ex supradictis omnibus resultat, denegationem liberationis personarum Egregij Comitis de Belchite, & Domini Augustini Terrer de Valenzuela, factam fuisse contra forales dispositiones, & vt dicitur contra iura constitutionis, quæ concedunt prædictam liberationem in processu manifestationis, meritò dictam pronuntiationem, seu sententiam annullandam fore, & esse censuam ex hijs, & alijs Attend. content. ET VNVS ex dictis tribus Dominis Locumtenentibus addendo his motiuis superiùs insertis, fuit etiam ex sequentibus. EX EO, & alijs quoniam ex deductis, & probatis in processu resultat, quod Illustris Regens Regiam Cancellariam nullo modo potuit providere appellitum captionarium contra personas Egregij Comitis de Belchite Domini Alfonsi Fernandez de Yxar, & Nobilis Domini Augustini Terrer de Valenzuela, & aliorum Dipputatorum Regni Aragonum ex defectu iurisdictionis, cum secundum Foros huius Regni, causa Maiestatis Domini nostri Regis tractari non possint, nisi coram Domino Iustitia Aragonum, qui solus, & non alius est Iudex competens ad eas decidendas, & declarandas, ex quo sequitur, quod hæc Curia Domini Iustitiæ Aragonum, vt habeat cognitionem in hac causa, in qua solum, de interesse Domini nostri Regis agitur, non est necessum, quod ad eam deuoluatur cognitio per viam electio-

electionis Iurisfirmæ, cum imò peculiariter, & priuatiuè, ad illam spectet ex natura sua taliter, quod spectare illum recursum, est per indirectum approbare iurisdictionem prouidentis appellatum in præiudicium iurisdictionis huiusmodi Curie Domini Iustitiæ Aragonum, quæ non in secunda instantia, sed in prima habet iurisdictionem, & ei tribuitur à Foro, quod nefas esset in hoc casu, tam notorio, & claro, cum Iudex non debet patienter ferre, suam iurisdictionem usurpari, sed tenetur defendere. His accedit; quod cum electio Iurisfirmæ sit species appellationis à sententia lata per Iudicem incompetentem, non est necesse illam interponere quemadmodum à sententia nulla, non est necessarium de iure pronocare, idè ad alium remedium recurri potest, quod cum in nostro Regno, inter alia hoc habeamus præcipuum, scilicet priuilegium manifestationis, quod introductum fuit, ne Regnicolæ, ex abrupto, & absq; cognitione causæ legerentur in personis, & contra Forum non est incongruum, quod per hanc viam in manifestationis contentur liberari hij capti, ab indebita, & nulla carceratione prouisa per Iudicem incompetentem, qui cum non habeat cognitionem in ea, ex abrupto, & contra Forum necessariò procedere censetur. Neque obstat quod ex aduerso objici potest, scilicet, quod hic processus manifestationis nõ est capax, vt in eo agatur, & cognoscatur de nullitate huius prouisionis, cum secundum Foros nostros præcipuus finis illius sit personam in tuto ponere. Quia respondetur, quod secundum nostros antiquos præcticos, quibus multum in hijs indulgendum est, manifestatio in hoc Regno introducta fuit, ad instar interdicti, de liberis hominibus exhibendis, & deducendis, in quo duo reperiuntur scilicet, exhibere, i. est, in posse Iudicis ponere & deducere, hoc est, experiri cù notione Iudicis, hoc idem in hoc Regno seruatur, nam primò manifestatur persona, & in loco tuto ponitur, & quod hoc factò agitur de secundo, scilicet, de deductione, & quod hæc deductio consistit, in eo quod manifestatus postea prætendit, quod potest esse, ex varijs figuris causarum, hoc supposito, quis inficiari potest, quod in hoc processu manifestationis, non sit capacitas ex sua natura ad cognoscendum de alijs rebus, quæ potest prætere manifestatus, nisi in casibus in quibus per Foros nostros expressè prohibitum fuerit, qua propter cum inter eos non reperiatur hic casus exceptus, cur stare prohibebitur? Neq; per Forum quartum, titulo de manifestationibus personarum hoc interdictum est, quia vt ex illo clare colligitur, non loquitur nisi in causis criminalibus, quapropter huic casui applicari nequit, hijs, & alijs, moti sumus ad annullandã supradictam pronuntiationem, & sententiam, & liberandum prædictos captos à carceribus, in quibus nulliter detinentur, & aliàs Attent. cont. ET VNVS ex dictis quatuor Dominus Locutenentibus fuit supradicti voti ex motiuis sequentibus. I X R O, & aliàs annullatur prædicta sententia, seu pronuntiatio, quia ex deductis in processu constat, Egregium Don Alfonso Fernandez de Yxar, & Don Augustinum Terror de Valenzuela, in legitimo, & adæquato processu manifestationis, scilicet petiisse, vt à carcere, in qua INDEBITE erant detenti liberarentur. Præfens enim Curia manifestatione mediante, subrogatur in locum Iudicis à quo, & quemadmodum Iudex à quo tenebatur prædictos captos liberare, quia turbato iuris, & Fori ordine, eos in vinculis mancipabat, eodem modo præfens Curia Domini Iustitiæ Aragonum, quæ est vindex injuriæ, & violentiæ præsidium; Portus periclitantium, libertatum defensor, columen, & protector, & denique oppressorũ præsidium, secundũ nostros præcticos, tenebatur eos liberare, erant enim capti contra clara, & indubitata iuris & Fori principia, & per consequens contra ius constitutionis, sicq; in dicta denegatione liberationis non fuit ordo iuris seruatus: etsi sententia, quæ ex aliquo defectu est nulla, non dicitur sententia, nec sententiæ nomen meretur multo magis prædicta pronuntiatio, contra tot Foros, & Obseruantias huius Regni lata, venit annullanda prout annullatur. Mandamus insuper liberare dictos Egregiũ Don Alfonso Fernandez de Yxar, & Don Augustinum Terror de Valenzuela manifestatos, principales dictorum

Procuratorum à captione, qua indebitè detinentur, quia erant capti ad instantiam partis non legitimè, cum pro iuribus regalibus, solum agit Procurator, Fiscalis Maieftatis Domini nostri Regis, non verò, eius Thesaurarius Generalis iste enim nullam potest in iudicio actionem experire, quia solus Procurator Fiscalis cognitus est, per forales sanctiones ad recuperanda Regia, & patrimonialia iura insuper erant capti à Iudice incompetenti, Regia enim Audientia erat Iudex incompetens ad prouisionem appellitus, quo mediante erant in carcere detenti, quia Procurator Fiscalis coram Magistratu Iustitiæ Aragonum, qui est Iudex medius tantummodo potest agere principaliter, tam in agendo, quam in defendendo, omnesq; causas inter Regiam Maieftatem, & suos subditos coram ipso tractare debet, quod quidem dispositum est per nostros Foros, & Obseruantias Regni, vt videre est, apud nostros Foristas. Hijs igitur causis, & rationibus, in iure Foroq; consistentibus, alijsq; fundamētis consultò omisis censemus liberandos esse, & aliàs Attent. content. ET ALIVS Dominus Locumtenens fuit voti, & opinionis, quod debet pronuntiare annullationem, & alia supplicata pro parte Egregij Don Alfonso Fernandez de Yxar Comitis de Belchite, & Dñi Augustini Terrer de Valenzuela, principalium Petri Iosephi de los Bayos, Nicolai de Sepulbeda, & Clementis Ludouici Gil procuratorum locum non habere. EX EO, & aliàs, nam etsi verum esset dictos principales dictorū Procuratorum captos fuisse à Iudice incompetente, & ad instantiam partis non legitimè, & aliàs, nulliter aduersus dispositiones forales (quod nullatenus iudicare intendimus, nec ad futuras lites nostrum interponere iudicium) adhuc tamen ad eorum simplicem liberationem, medium habilem à Foris receptum, & permiffum desideratur, cum actus humani (& præcipuè iudicium) non solum à voluntate, & potestate, verum etiā à forma, & ordine regulètur, vnde quotidie vidimus partibus legitimas, & forales actiones, exceptionesve proponentibus per Iudices respōderi, modis, & formis supplicatis locum non habere. Quia earum iura, & si per se iuridica, ex earum originali iustitia non reijciuntur, modus, & tella processus à Foris non admiffis, reprobātur, & reijciuntur, imputet sibi pars habens ostium apertum legis digito demonstratum, inusitatum viam querens, & à legitimo itinere auerrans, cumq; cognitio nullitatum capturæ ad nos in præfenti tella processus non pertineat, quia manifestationis finis (vt iam inter easdem partes fuit motiuatum, & diffinitiuè decisum) tantum sit assecurare, & in tuto ponere reum, ne aliquod illi grauamen inferatur, non autem eum à carceribus penitus liberare, nec auferre cognitionem ordinariam Iudicis curia Dñi Iustitiæ Aragonum, in casu de quo agitur cognoscat de nullitatibus, & liberet captum imò inueniantur Fori contrarium satis expressè disponentes, meritò annullationem supplicatam locum non habere decernimus, quia ad reuocandam, vel annullandam sententiam diffinitiuam, qua præfens Curia functa fuit officio suo, nullitatem notoriam euidentem, & oculis corporeis in Foris lectam continere debet, aliter namq; si ex quacumq; imaginaria, sed vt verius dicamus voluntaria causa diffinitiuæ sententiæ, & res iudicata venirent retractanda, totius Reipublicæ regimen graue damnum pateretur, & nunquam fines litibus imponeretur in status publici discrimine, & interuersione, quod quantum à recto rationis tramite distet, quis non videt? & aliàs Attentis content.

SIG ✕ NVM mei Lupercij Iosephi Mezquita in Ciuitate Cesarauuguste domiciliati, autoritateq; Regia per vniuersam terram, & dominationem Maieftatis Dñi nostri Regis publici Notarij, ac Secretarij substituti Consilij Curia Dñi Iustitiæ Aragonum, qui huiusmodi vota, & motiua à libro motiuorum dicti Cōsilij de Anno præfenti millesimo sexcentesimo trigesimo quinto, vbi continuata existunt fideliter sumpta, & collationata extraxi, in quorum fidem, & testimonium præmissorum meo solito signo signauit, constat de rasō, vbi legitur multarum, & de emendato, vbi legitur ostium.